

Dnevni list

vaša dnevna novina

DOGAĐAJI

BiH i EU

MOSTAR

SPORT

CRNA KRONIKA

SVIJET

ŽIVOT

BIZNIS

KULTURA

STIL

ZABAVA

NET BLOG

Naslovna > KULTURA > INTERVJU/ Slobodan Šnajder: Ja spadam u derviše književnosti koji se vrte po ritmu vlastitih zanosa...

INTERVJU/ SLOBODAN ŠNAJDER: JA SPADAM U DERVIŠE KNJIŽEVNOSTI KOJI SE VRTE PO RITMU VLASTITIH ZANOSA...

Nema tome dugo kako je na Međunarodnim književnim susretima "Cum grano salis", koji su početkom rujna održani po 16. put u Tuzli, prestižna nagrada za najbolji roman objavljen u regiji tijekom 2015. godine uručena glasovitom hrvatskom književniku Slobodanu Šnajderu za djelo "Doba mjedi".

Odluka je to žirija u sastavu: Mile Stojić, Filip David, Emir Imamović, Milan Rakovac i Ivica Đikić. Konkurencija je bila jaka, žiri je imao u vidu i romane "Andeo atentata" Svetislava Basare i "Islednik" Dragana Velikića iz Srbije, "Gdje si ti ovih godina" Hadžema Hajdarevića iz BiH, te "Područje bez signala" Roberta Perišića iz Hrvatske. Za nepunih tjedan dana, stigla je i vijest da je Šnajder ovjenčan još jednom regionalnom nagradom za isto djelo - "Mirko Kovač"... Iza ove odluke stao je žiri u sastavu: Vlaho Bogišić, Predrag Antonijević, Enver Kazaz, Borka Pavičević i Dragan Radulović. Priznanje će Šnajderu biti uručeno 8. listopada na trećim "Danima Mirka Kovača", u Rovinju.

Sve spomenuto bilo je povodom da Slobodana Šnajdera zamolimo za razgovor.

Kako ste, s kakvim osjećanjem, primili vijest o nagradi "Meša Selimović" za roman "Doba mjedi", (TIMpress, Zagreb 2015.)?

– Bilo bi licemjerno kazati da me nije razveselila. Ta se nagrada dobro poklapa s nekom mojom općom strategijom intelektualnog rada, ne samo zato što je regionalna, tojest što pokriva područje zajedničkog jezika. Da se odmah razumijemo u pogledu nečeg tako važnog oko čega se mnogi spore, i na tom sveudilj iznova raspirivanom sporenju grade svoje sinekure i akademske karijere: To je, eto, upravo onaj jezik koji svi mi žvačemo kako znamo i umijemo, a Hrvati ga zovu hrvatskim, dok ga Srbi zovu srpskim. Osobno nemam ništa protiv što Srbi moj jezik zovu srpskim, tako dugo dok postoji konsensus da se radi o jednom, ali policentričnom jeziku. Ali, službeno, on ne postoji. Lingvistika je kod nas sluškinja, ancilla, politike, kao što je nekoć filozofija bila sluškinja teologije. No reći ću: Sve zlo s tim! Neka gospoda njeguju svoje karijere, a nas puste da budemo slobodni, kao što je jezik u osnovi slobodan i ne da se sapeti prema nalozima političkih potreba.

U petak, 9. rujna, nakon našega prvoga razgovora o ovom intervjuu, stigla je vijest o tome da primete još jednu regionalnu nagradu – onu koja nosi ime Mirka Kovača. Vjerujem da ste doista radostan čovjek ovih dana. Sama imena koja nagrade nose i žiriji koji stoje iza nagrada obvezuju...

– Naravno da nagrade obvezuju. Pa ja spadam u derviše književnosti koji se vrte po ritmu vlastitih zanosa... to je Selimović. S Kovačem me veže mnogo toga, politički i književno skoro sve, s tim što je on pribjegao zemlji iz koje sam ja otišao, no da smo u ovom ili onom trenutku obojica otišli u neke azile

Nevjerojatni efekti neobicne metode ucenja stranih jezika.

ZADNJE NOVOSTI

IMA SE, MOŽE SE: Čoviću, Ivaniću i Izetbegoviću džeparac od 2.500 KM
12/09/2016

Bolji dani za majke u ZHŽ-u, u HNŽ-u za njih nema novca
12/09/2016

ZHŽ: Nitko neće u komesare
12/09/2016

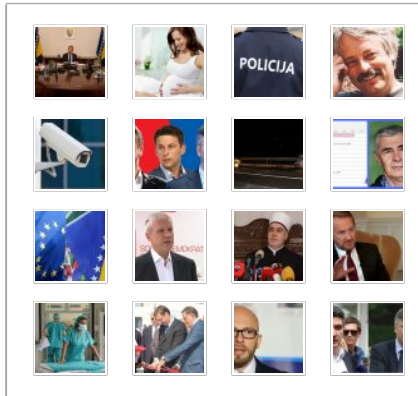

INTERVJU/ Slobodan Šnajder: Ja spadam u derviše književnosti koji se vrte po ritmu vlastitih zanosa...
12/09/2016

DETONACIJA U MOSTARU: Bačena eksplozivna naprava
12/09/2016

VIJESTI U SLIKAMA

svakako nas veže. Uz to, Mirko je, kao i Meša, bio velik pisac.

Roman "Doba mjedi" ostvarenje je koje je pobudilo veliko zanimanje čitateljstva i kritike... Kazali ste da je vrlo dugo stvarano to djelo. Koliko dugo? Što su bili Vaši motivi koji su Vas potaknuli na taj stvaralački čin?

– "Doba mjedi" pisao sam jedno desetljeće, a to nije tako mnogo, uzme li se u pamet da mi je ambicija bila obuhvatiti cijelo jedno stoljeće, pa dotaći i mitske slojeve koji su još mnogo dublje položeni. Naravno, radio sam na romanu, pa ga ostavljao. Napisao sam u tih deset godina mnoštvo drugih stvari, pa i prvi roman, dok je "Doba mjedi" hiberniralo.

Teško mi je danas sjetiti sve što me je sve potaklo, a onda i kočilo. U rasponu od deset godina teško je govoriti o nekoj romantično pojmljenoj inspiraciji. A onda, bilo je potrebno mnogo historiografskog rada, premda rezultat sigurno ne bi mogao udovoljiti zahtjevu za strogošću koji mora zadovoljiti znanstveni diskurs. Poljska mi je bila velik problem, njezina nesreća koja dolazi od uglavljenosti između Pruske i ruskog imperija, ili između Hitlera i Staljina. Poljsku je raspinjao i silovao tko je htio. Ona je "Krist među narodima". Sve dok se nisam počeo intenzivnije baviti Poljskom, mislio sam da je naša povijest najgora na svijetu. Poljacima, međutim, moram priznati primat kojega bi se oni, siguran sam, rado odrekli.

Postoje podijeljena mišljenja o tome radi li se o autobiografskom romanu ili ne, o dokumentaristici ili fikciji... kako Vi odgovarate na te dvojbe?

– Pa svaki je roman autobiografski, čak i onaj pisan u žanru znanstvene fantastike. Naprimjer, "mali zeleni", bića s velikim glavama i zakržljanim udima, tojest vanzemaljci, samo su autobiografska projekcija čovječanstva koje tako sanja svoju vlastitu transformaciju. U nekim od kritika ta je dvojba razriješena, u teoriji davno. Naprimjer, napisao sam nekoliko drama po stvarno odživljenim životima, ali to nisu biografske drame već drame tih biografija. Teško da će netko napisati dramu o činovniku osiguravajućeg zavoda ili inkasatoru plinare. Naravno, ako se taj ne zove Franz Kafka. O njemu ću možda uskoro pisati jedan lutkarski igrokaz.

Što je tema romana?

– Mnogo ih je. Ta gromada ima 600 typostranica. Za ljubav ovog intervjua ja ću sažeti jednu koja je valjda osnovna: Desilo se tako, stvarno se desilo ali to je manje važno, da je osoba koja se u romanu zove Georg Kempf, slavonski Volksdeutscher, protiv svoje volje dignut u njemačku vojsku, a u istom je trenutku osoba koja se zove Vera bila zatočena u ustaškom logoru Stara Gradiška, što je bila depandansa Jasenovca. Ona je preživjela, zamijenjena je, potom se priključila partizanskom pokretu, u kojem je dogurala do obavještajke. Da su se njih dvoje ranije sreli ("Da smo se ranije sreli, Milena, generaciju moja"... pjeva jedan šlager), bilo bi važno jedino tko bi prvi zapucao. Slučaj je htio da su se sreli kad ta dvojba nije dovela do trenutne uzajamne likvidacije. Nisu imali pametnijeg posla pa su začeli upravo pisca "Doba mjedi". Roman u osnovi pokazuje nastojanja jednog nerođenog bića da spriječi njihov prijevremeni susret jer se nadasve užasava samog nerođenja. O tom su užasu pisali beogradski nadrealisti, naprimjer, a imate ga i u mojoj drami "Kamov, smrtpis" napisanoj davne 1978...

Važan protagonist romana je to nerođeno biće...

– Veoma važan. Ali on u stvarnom životu ne može ništa. Može jedino strepiti. I tako to biće zapravo stoji za najtipičniju situaciju većine ljudi koji su rođeni u "dobu ekstrema" (Eric Hobsbawm ima taj termin u naslovu svoje važne knjige). Prema Židovskoj vjerskoj sljedbi, Nerođeni zna sve, ali mu se to znanje briše činjenicom rođenja. To je u romanu respektirano. Kad Bog (ili doktor, ili babica) stisne njegove nosnice neposredno nakon poroda, briše se sve što je znao u predživotu... i to se poklapa s činjenicom da ja nisam znao gotovo ništa o ratnom putu Georga Kempfa niti o Verinom.

U stvarnim životima Kempf (Đuro) Šnajder bio je značajan, a od devedesetih potpuno zaboravljen hrvatski pjesnik. Majka, Vera (Zdenka) bila je novinarka i predano je radila u AFŽ-eu na stvari potpune ženske emancipacije. Sve to u romanu "Igra", ali molim da se poštuje činjenica da je "Doba mjedi" literatura, barem nastoji to biti.

Nakon niza drama, 2012. objavili ste prvi roman – "Morendo"... I u njemu ima autobiografskih elemenata, pisali ste ga na temelju vlastitoga iskustva boravka u bolnicama...

– Imao sam neke neugodne incidente kakvi zapadnu skoro svakoga; vrug ti je dug život. Roman "Morendo" jedva da je čitan, što je nepravda. Ali dobro, u književnosti nema pravde, zašto bi je bilo, kad je u svijetu ima tako malo. "Doba mjedi" svakako pretjerano hvale, s druge strane, "Morendo" se, po mojem sudu, pretjerano zabacuje. Ništa u vezi mojih stvari nikada nije bilo normalno.

"Hrvatski Faust" Vaša je glasovita drama... Čime objašnjavate velik broj njezinih izvođenja u inozemstvu?

Glatki govor na stranom jeziku.

Ekperimentalna metoda učenja jezika potice Hrvatsku!

– Pa eto, Burgtheater je u devedesetim imao osobito jakih razloga nervirati hrvatsku političku elitu postavljanjem te drame. Kao i Roberto Ciulli i Theater na Ruhri koji su, jednom uistinu fantastičnom predstavom, htjeli na svaki način napakostiti službenoj Hrvatskoj. Što se tu može, ljudi su razni i razni ih motivi vode. Ne valjda taj da se u drami radi o presudnoj dilemi ljudi koji, putem kazališnog mehanizma, hoće postati individue, intelektualci, što u datoj situaciji 1942. godine u zagrebačkom Hrvatskom državnom kazalištu znači da postaju ljudi otpora te iz njega bježe? (Vidjeti svakako prevažnu knjigu Snježane Banović, "Država i njezino kazalište") Ili s tim što to postajanje intelektualcem ima i neke nadvremene, nadlokalne dimenzije? Ili naprosto zato što je "Hrvatski Faust" recimo pristojno napisana drama na nepristojnu temu?

Uostalom, vidjet ćemo kako će sa svim tim biti. Radim na njegovom drugom dijelu za Jugoslavensko dramsko pozorište gdje je Unkovski svojedobno napravio predstavu što se i danas citira. Bit će to moj povratak na mjesto zločina.

Imam dojam da je kazalište Vaša strast. Bili ste na čelu jednog od najboljih teataru u regiji – ZKM-a. Kakve uspomene nosite na te godine?

– Nastojim upamtiti samo dobre. Ali nije mi to sve skupa lako. Moje protjerivanje iz ZKM-a spada u najgore što sam doživio. Mnogi su tada, a ni danas nije bitno drugačije, nastojali odrasti na mom lešu. U kazališnom životu Zagreba događaju se mnoge zloporabe i neviđeno rasipanje javnog novca. Nijedan natječaj za ključna mjesta od sredine prošlog desetljeća nije proveden zakonito, svugdje su odlučivale naše male interesne zajednice koje kontrolira Bandićev kadar u kulturi. Divljanje toga kadra nema pandana u novijoj povijesti, a proširen je i na druga područja. Trenutno na djecu koja pohađaju vrtić otpadaju tri breskve na grupu. Te tri breskve stoje za tri Isusove ribice, ali ne tako uspješno jerbo gospodin Bandić ipak nekako nije Božji sin. No on zato tjera goleme mase vode skakati u zrak i to ga jako veseli. Mene bi veselile neke druge stvari, vidi gore pod: breskve.

Pa ni u teatrima BiH nije mnogo bolje. Uzmimo kao primjer uistinu vrlo nadarenu Tanju Miletić. Od verzija moje bosanske drame "Zmijin svlak" koje su izvedene po svijetu na mnogim jezicima, Tanjina predstava u Krakovu ide u najbolje. Dobro, mogu razumjeti da mjerodavni u BiH drže da za tu dramu još nije vrijeme. Koliko sam samo puta čuo sličnu formulu u Dobu mraka! Kako Tanja Miletić radi drame kojima još nije vrijeme na strani, logično je da su ovdje mogućnosti i radni uvjeti prilično suženi. Krleža bi rekao: "Po zakonu domaćih paradoksa!" Kad ne spadaš u "boys' club", klub velikih dečkih, bolje da te nema. Dat će ti

neku crkavicu, ali prave uvjete nikada! Kako dobro poznajem taj problem!

Koje pisce rado Vi čitate, koji su od njih utjecali na Vas?

– Ja sam gutač knjiga, čitam uzduž i poprijeko. Krležu, dakako. Nas bez Krleže ne bi bilo. U "Dobu mjedi" međutim nema tragova lektire Krleže. Možda to dokazuje da se može odrasti i u sedmoj deceniji života. Nedavno sam pročitao "Mussolinijev kanal" Antonija Pannecchija: uistinu velika književnost. Šteta je što autor nema više prijevoda na engleski, bio bi siguran kandidat za Nobela. Srazmjerno nedavno čitao sam Saramaga, "Sjećanje na samostan". Kad bih ja mogao tako pisati!

U regiji, od novijih, izvrstan je Velikićev "Islednik", koji s pravom slave. U hrvatskoj književnosti pak, nitko nikada nije fabulirao s toliko radosti i užitka kao Miljenko Jergović, pogledajte naprimjer "Dvore od oraha"... U regiji pišu se dobre knjige, bolje od stvarnosti koje pokušavaju odraziti.

Bavili ste se djelom Danila Kiša... Koliko Vam je blizak taj književnik?

– Jako, čak i u aspektima naših razlika. Kiš je prvi pravi europski pisac. Iz raznih razloga koje ovdje ne mogu čak ni nabrojati, Krleža to nije bio, osim u našoj perspektivi. A ta je nažalost ostala samo naša perspektiva.

Kako gledate na aktualna zbivanja u EU i u svijetu općenito?

– Kako gledam na zbivanja u svijetu i EU? Bilo bi najbolje da je tih "zbivanja" nešto manje. Austrijski kancelar Bruno Kreisky svojedobno je objavio kao sretnu vijest: "S današnjim danom Austrija je izašla iz povijesti!" Ali opet, tu su zemlju, pod žezlom Habsburga zvali Felix Austrija, pa se svejedno raspala. Uzgred, u rasapu Dvojne monarhije i rasapu Jugoslavije vidim mnoge sličnosti.

Izabrali ste život na otoku (ili je otok izabrao Vas?) Ima li simbolike u toj odluci?

– "Doba mjedi" napisao sam na tom otoku za koji nisam još uvijek siguran da li stvarno postoji. Knjiga je svakako tu. Na svaki način, ničeg iole značajnog bez osame. Premda u ovoj mojoj robinzonijadi imade nečeg falšnog: naprimjer činjenica da Vam ovaj intervju šaljem putem interneta. Svakako ću vijest o dolazećem kometu koji će nas razoriti čitati kad i Vi, elem, prekasno.

Kako protječe Vaš uobičajeni radni dan? Koliko vremena svakodnevno posvećujete pisanju?

– Mnogo, ne znam da li i dosta. Promijenio sam ovdje ritam potpuno, radim izjutra. Tomu je razlog jednostavan i nikada mu se ne bi dovinuli profesori književnosti: moram raditi pri danjem svjetlu, jer je u sumrak konkurencija krilatih bića koji nastoje ući u ekran, a time i u roman, golema. Premda su oni, krilati kakvi jesu, malešni, ja se u romanu bavim još sitnijim bićima, naime ljudima koje melje povijest.

Kakvu ulogu ima glazba u Vašem životu?

– Nisam uspio postati "reproduktivni umjetnik" jerbo s glazbom i gitarom nisam dospio dalje od kvintnog kruga. Ja sam samo odani slušatelj i slušam sve, kao što sam, unatoč povremenim zastranjenjima prema veganskoj dogmi, još uvijek svežder.

Imate li hobi?

– Pa kakav bih ja to čovjek, kao stvorenje XX. stoljeća (više nego XXI.) bio a da nema hobi? Moj je hobi naprimjer pisanje. Jer kad bi se ono što pisac, čak i veoma nagrađivan, može skupiti na konto svojega djela, zbrojilo, jedva da bi suma dosegla jednomjesečno berivo nekog briselskog činovnika. Prema takvima, svi smo mi hobisti.

1 trik za ravan trbuh

Sagorijevaj po malo masti svaki dan uz 1 čudan trik. Vidi trik!

Razgovarala: Vesna Hlavaček,
kultura@dnevni-list.ba

0 Comments

Sort by **Oldest**

Add a comment...

 Facebook Comments Plugin

PODIJELI!

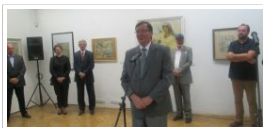
Like 47

Nazad:
DETONACIJA U MOSTARU: Bačena
eksplozivna naprava

Naprijed:
ZHŽ: Nitko neće u komesare

POVEZANI ČLANCI

"Razotkrivanje" ugostilo
Dragana Velikića
07/09/2016

Izvanredan likovni čin
04/09/2016

INTERVJU/ Miruna Vlada: "Ja
sam u Bosni i Hercegovini
doma"
03/09/2016

OSTAVI KOMENTAR

Vaša email adresa neće biti objavljena. Potrebna polja su označena *